

MINISTARSTVO
POLJOPRIVREDE

KRIZNI PLAN
ZA POSTUPANJE U SLUČAJU NALAZA SIBIRSKOG
PRELCA

Dendrolimus sibiricus (Tschetverikov)

14.3.2024.

Sadržaj

SKRAĆENICE.....	4
I. UVOD	5
2. ZAKONSKI OKVIR	6
3. PRAVNI OKVIR	6
4. ŠTETNI ORGANIZAM	10
4.1. Taksonomija	10
4.2. Domaćini.....	10
4.3. Rasprostranjenost	10
4.4. Opis.....	10
4.5. Simptomi napada sibirskog prelca	11
4.6. Širenje i životni ciklus	11
5. NADZOR SIBIRSKOG PRELCA U HRVATSKOJ	12
6. POSTUPAK U SLUČAJU KRIZNE SITUACIJE	13
6.1. Uloge i odgovornosti	13
6.2. Postupak u slučaju nalaza.....	14
6.3. Obavješćavanje nadležnih tijela	14
6.4. Obavješćavanje Europske komisije.....	15
6.5. Obavješćavanje posjednika bilja	15
6.6. Mjere koje se odmah provode	15
6.7. Nadzor na mjestu nalaza	18
6.8. Obavješćavanje javnosti	18
6.9. Obavješćavanje specijaliziranih subjekata.....	19
6.10. Analiza rizika.....	19
6.11. Uspostava demarkiranog područja	19
6.12. Određivanje i izrada demarkiranog područja.....	20
6.13. Odluka o određivanju demarkiranih područja	20
6.14. Donošenje akcijskog plana	20
6.15. Oporavak	20
6.16. Osposobljavanje osoblja nadležnih tijela i specijaliziranih subjekata	22
6.17. Daljnji postupak.....	22
7. PRISTUP NADLEŽNIH TIJELA PROSTORIMA U KOJIMA SE PROVODE AKTIVNOSTI	24
8. LABORATORIJE.....	24
9. FINANCIRANJE	24
10. RESURSI	25
11. PRILOZI	26

PRILOG I. Biljke domaćini štetnog organizma <i>Dendrolimus sibiricus</i>	26
PRILOG II. Rasprostranjenost štetnog organizma <i>Dendrolimus sibiricus</i>	27
PRILOG III. Metodologija uzimanja uzoraka.	27
PRILOG IV. Simptomi napada sibirskog prelca.	32
PRILOG V. Mjere iskorjenjivanja i sprječavanja širenja sibirskog prelca ..... Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.	
PRILOG VI. Kontakti nadležnih tijela.....	39

SKRAĆENICE

MINFIN	Ministarstvo financija
MP	Ministarstvo poljoprivrede
MP – SFP	Ministarstvo poljoprivrede, Sektor fitosanitarne politike
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
HAPIH – CZB	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu – Centar za zaštitu bilja
DIRH	Državni inspektorat Republike Hrvatske
DIRH – SFI	Državni inspektorat Republike Hrvatske – Sektor za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor
HŠI	Hrvatski šumarski institut
ISPM	International Standards for Phytosanitary Measures (Međunarodne norme za fitosanitame mjere)
TZ	Treće zemlje
Sibirski prelac	Prioritetni štetni organizam <i>Dendrolimus sibiricus</i> (Tschetverikov)

Pojmovi i izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

I. UVOD

Karantenski štetni organizam Unije je organizam koji nije prisutan u Uniji ili ako je prisutan tada njegova prisutnost nije široko rasprostranjena. On je sposoban ući u Uniju, prilagoditi se unutar nje te širiti se dalje, ali ako već postoji u nekim dijelovima Unije, sposoban je proširiti se na nova područja gdje nije prisutan. Ulazak, prilagodba i širenje ovog karantenskog organizma bi mogla imati neprihvatljive ekonomske te ekološke posljedice za područje Unije. Također potrebno je razvijati proaktivne strategije kako bi se rizici od karantenskih organizama Unije smanjili na najmanju moguću mjeru. Održavanje visokih standarda fitosanitarnih i karantenskih mjera ključno je za zaštitu okoliša i društva u cjelini od potencijalnih prijetnji koje ovi organizmi mogu predstavljati.

Sibirski prelac reguliran je kao karantenski štetni organizam Unije, svrstana je u skupinu prioritetnih štetnih organizama Delegiranom uredbom komisije (EU) 2019/1702 od 1. kolovoza 2019. godine o dopuni Uredbe (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća izradom popisa prioritetnih štetnih organizama.

Prioritetni štetni organizmi su karantenski štetni organizmi Unije čiji je potencijalni gospodarski, okolišni ili socijalni učinak u području Unije najozbiljniji.

Na temelju članka 25. Uredbe (EU) 2016/2031/ RH je u obvezi izraditi krizni plan za svaki prioritetni štetni organizam prema popisu iz Priloga I. Uredbe 2019/1072. Plan sadržava informacije o postupcima donošenja odluka, postupcima i protokolima koje treba slijediti, uključujući dodatne izvore u slučaju službeno potvrđene prisutnosti prioritetnog štetnog organizma ili sumnje na njegovu prisutnost. Radi uspostave demarkiranih područja u krizni plan uključuju se mjere i načela upravljanja rizikom.

Kako bi se spriječio ulazak, udomaćivanje i širenje prioritetnih štetnih organizama na području Republike Hrvatske, izrađuju se nacionalni predmetni krizni planovi (u daljnjem tekstu: krizni plan). Ovaj krizni plan izrađen je za štetni organizam *Dendrolimus sibiricus* (Faldermann), sibirski prelac. Svrha ovog plana je utvrditi glavne elemente djelovanja za brzu i učinkovitu reakciju nadležnih tijela i službi u slučaju pronalaska sibirskog prelca, kako bi se postigao propisani cilj, odnosno iskorjenjivanje ovog štetnog organizma i time spriječile ekološke i gospodarske štete parkovima, šumama i drugim sredinama. Planom su navedeni zadaci pojedinih dionika sukladno propisanim poslovima i ovlaštenjima, koji se moraju dosljedno i koordinirano provoditi kako bi se fitosanitarnim mjerama.

Unos i širenje tog štetnog organizma u Hrvatskoj imao bi značajne negativne gospodarske učinke i učinke na okoliš. Da bi se to spriječilo, u Hrvatskoj se provodi stalni nadzor nad sibirskim prelcom. U slučaju nalaza sibirskog prelca, brzo i učinkovito djelovanje ključno je za sprječavanje širenja ili iskorjenjivanje štetnog organizma. Cilj ovog kriznog plana je osigurati pravovremeno, brzo i učinkovito djelovanje u slučaju nalaza štetnog organizma odnosno:

- iskorjenjivanje sibirskog prelca;
- osiguravanje kontinuiranog praćenja i brzo djelovanje;
- osiguravanje jasne raspodjele zadataka, rokova za ostvarenje rezultata i vremenskog okvira provedbe propisanih aktivnosti;

- osiguravanje bržeg i učinkovitijeg povezivanja svih sudionika uključenih u zapovijednom lancu te podizanje javne svijesti.

2. ZAKONSKI OKVIR

- Zakon o biljnom zdravstvu (Narodne novine 127/19, 83/22) (u daljnjem tekstu: Zakon)
- Uredba (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o zaštitnim mjerama protiv organizama štetnih za bilje i o izmjeni uredaba (EU) br. 228/2013, (EU) br. 652/2014 i (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 69/464/EEZ, 74/647/EEZ, 93/85/EEZ, 98/57/EZ, 2000/29/EZ, 2006/91/EZ i 2007/33/EZ
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/2072 od 28. studenoga 2019. o utvrđivanju jedinstvenih uvjeta za provedbu Uredbe (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu zaštitnih mjera protiv organizama štetnih za bilje te o stavljanju izvan snage Uredbe Komisije (EZ) br. 690/2008 i izmjeni Provedbene uredbe Komisije (EU) 2018/2019

3. PRAVNI OKVIR

Dendrolimus sibiricus je karantenski štetni organizam Unije. Svrstan je u Prilog II. Dio A Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072 (Štetni organizmi za koje nije poznato da se pojavljuju na području Unije).

Unos biljaka u EU, osim plodova i plodova, *Abies spp.*, *Larix spp.*, *Picea spp.*, *Tsuga spp.*, i *Pseudotsuga spp.* zabranjen je iz trećih zemalja osim onih navedenih u točki 1. Dodatka VI. Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072.

Ne postoje posebni uvozni zahtjevi za ovog štetnog organizma. Međutim drvo i kora četinjača (*Abies spp.*, *Larix spp.*, *Picea spp.*, *Tsuga spp.* i *Pseudotsuga menziesii*) moraju biti praćeni fitosanitarnim certifikatom (drvo četinjača navedeno je u Prilogu XI. Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072).

Relevantni dijelovi prethodno navedenih propisa prikazani su u nastavku tekst

Bilje, biljni proizvodi i drugi predmeti	Oznake KN	Zemlja podrijetla ili otpreme
Četinjače (<i>Pinales</i>)	<p>Lišće, grane i ostali dijelovi četinjača (<i>Pinales</i>), bez cvjetova ili cvjetnih pupoljaka, prikladni za bukete ili za ukras, svježi:</p> <p>ex 0604 20 20</p> <p>ex 0604 20 40</p>	Treće zemlje, osim Švicarske
Četinjače (<i>Pinales</i>)	<p>Biljni proizvodi od kore, nespomenuti niti uključeni na drugom mjestu:</p> <p>ex 1404 90 00</p> <p>Ogrjevno drvo u obliku oblica, cjepanica, grana, snopova ili sličnih oblika; drvo u obliku iverja ili sličnih čestica; drvena piljevina te otpaci i ostaci od drva, neovisno o tome jesu li aglomerirani u oblice, brikete, pelete ili slične oblike:</p> <p>– otpaci i ostaci od drva, neaglomerirani:</p> <p>ex 4401 40 90</p>	<p>Treće zemlje, osim Albanije, Andore, Armenije, Azerbajdžana, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Kanarskih otoka, Farskih Otoka, Gruzije, Islanda, Lihtenštajna, Moldove, Monaka, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Norveške, Rusije (samo sljedeći dijelovi: Središnji savezni okrug (Tsentralny federalny okrug), Sjeverozapadni savezni okrug (Severo-Zapadny federalny okrug), Južni savezni okrug (Yuzhny federalny okrug), Sjevernokavkaski savezni okrug (Severo-Kavkazsky federalny okrug) i Savezni okrug Volge (Privolzhsky federalny okrug), San Marino, Srbija, Švicarska, Turska i Ukrajina</p>
Četinjače (<i>Pinales</i>), uključujući drvo koje nije zadržalo svoju prirodnu oblu površinu	<p>Ogrjevno drvo u obliku oblica, cjepanica, grana, snopova ili sličnih oblika; drvo u obliku iverja ili sličnih čestica; drvena piljevina te otpaci i ostaci od drva, neovisno o tome jesu li aglomerirani u oblice, brikete, pelete ili slične oblike:</p> <p>– ogrjevno drvo u obliku oblica, cjepanica, grana, snopova ili sličnih oblika:</p> <p>– – crnogorično</p> <p>4401 11 00</p> <p>– drvo u obliku iverja ili sličnih čestica:</p> <p>– – crnogorično</p>	<p>Kazahstan, Rusija i Turska te ostale treće zemlje, osim Albanije, Andore, Armenije, Azerbajdžana, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Kanarskih otoka, Farskih Otoka, Gruzije, Islanda, Lihtenštajna, Moldove, Monaka, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Norveške, San Marina, Srbije, Švicarske i Ukrajine</p>

	<p>4401 21 00</p> <p>– drvena piljevina te otpaci i ostaci od drva, neaglomerirani:</p> <p>– – drvena piljevina:</p> <p>ex 4401 40 10</p> <p>– – otpaci i ostaci od drva (osim drvne piljevine):</p> <p>ex 4401 40 90</p> <p>Neobrađeno drvo koje nema skinutu koru ili bjeliku i nije grubo učtvoreno:</p> <p>– zaštićeno bojom, lazurrom, kreozotom ili drugim sredstvima:</p> <p>– – crnogorično:</p> <p>4403 11 00</p> <p>Neobrađeno drvo koje nema skinutu koru ili bjeliku i nije grubo učtvoreno:</p> <p>– crnogorično, osim drva zaštićenog bojom, lazurrom, kreozotom ili drugim sredstvima:</p> <p>– – bor (<i>Pinus</i> spp.):</p> <p>ex 4403 21 10</p> <p>ex 4403 21 90</p> <p>ex 4403 22 00</p> <p>– – jela (<i>Abies</i> spp.) i smreka (<i>Picea</i> spp.):</p> <p>ex 4403 23 10</p> <p>ex 4403 23 90</p> <p>ex 4403 24 00</p> <p>– – ostalo, crnogorično:</p> <p>ex 4403 25 10</p> <p>ex 4403 25 90</p> <p>ex 4403 26 00</p> <p>Cijepani kolci; drveni kolci i stupovi, zašiljeni, ali uzdužno nepiljeni:</p> <p>– crnogorični:</p> <p>ex 4404 10 00</p> <p>Crnogorični drveni željeznički ili tramvajski pragovi:</p> <p>– neimpregnirani:</p> <p>4406 11 00</p> <p>– ostali (osim neimpregniranih):</p> <p>4406 91 00</p>	
--	---	--

	<p>Drvo obrađeno po dužini piljenjem ili glodanjem, rezano ili ljušteno, neovisno je li blanžano, brušeno ili spojeno na krajevima ili ne, debljine veće od 6 mm:</p> <p>– crnogorični:</p> <p>– – bor (<i>Pinus</i> spp.):</p> <p>4407 11 10</p> <p>4407 11 20</p> <p>4407 11 90</p> <p>– – jela (<i>Abies</i> spp.) i smreka (<i>Picea</i> spp.):</p> <p>4407 12 10</p> <p>4407 12 20</p> <p>4407 12 90</p> <p>– – ostalo, crnogorično:</p> <p>4407 19 10</p> <p>4407 19 20</p> <p>4407 19 90</p> <p>Listovi za furniranje (uključujući one dobivene rezanjem laminiranog drva nožem), za šperploče ili za slična laminirana drva i ostalo drvo, piljeno po dužini, rezano nožem ili ljušteno, neovisno je li blanžano, brušeno, spojeno ili spojeno na krajevima ili ne, debljine ne veće od 6 mm:</p> <p>– crnogorični:</p> <p>4408 10 15</p> <p>4408 10 91</p> <p>4408 10 98</p> <p>Bačve, kace, vjedra i drugi bačvarski proizvodi te njihovi dijelovi, od drva, uključujući bačvarske duge:</p> <p>ex 4416 00 00</p> <p>Montažne zgrade od drva:</p> <p>ex 9406 10 00</p>	
--	--	--

4. ŠTETNI ORGANIZAM

4.1. Taksonomija

Vrsta: *Dendrolimus sibiricus* Tschetverikov 1908.

Rod: *Dendrolimus*

Porodica: Lasiocampidae

Red: Lepidoptera

Razred: Insecta

Koljeno: Arthropoda

Carstvo: Animalia

EPPO kod: DENDSI

4.2. Domaćini

Biljke domaćini sibirskog prelca navedeni su u Prilogu I ovog plana.

4.3. Rasprostranjenost

Slučaj pojave Sibirskog prelca na području EU nije poznat. Vrsta je rasprostranjena u sjeveroistočnoj Kini, sjevernoj Mongoliji, Južnoj Koreji, Kazahstanu, sjeveroistočnom dijelu Sjeverne Koreje i u Rusiji (južne i centralne regije istočne Rusije), od istočnih i zapadnih dijelova Sibira do jugoistočnog dijela europske Rusije (federalni okrug Volga, Kirovska oblast)

Rasprostranjenost sibirskog prelca prikazana je u Prilogu II. ovoga plana.

4.4. Opis

Sibirski prelac morfološki nije lako prepoznatljiva vrsta leptira. Ženke imaju raspon krila od 60-80 mm i prosječnu duljinu tijela od 39 mm. Mužjaci su obično manji od ženki te imaju raspon krila od 40-60 mm i duljinu tijela od 31 mm. Boja odraslih leptira je raznolika te ovisi o njihovom podrijetlu. Može biti svjetlo smeđe-žute do tamno smeđe ili gotovo crne boje. Vrste *Dendrolimus sibiricus* i *Dendrolimus pini* nije preporučljivo razlikovati na temelju vanjskih morfoloških obilježja zbog njihove sličnosti. Umjesto toga potrebno ih je razlikovati na temelju muških reproduktivnih organa.

Ovaj karantenski štetnik odlaže jedno jaje ili više njih u lančanim skupinama u donjem dijelu krošnje na iglicama. Jaja su ovalnog oblika (dugačka 2,2 mm i široka 1,9 mm). Boja varira od svjetlo zelene do kremasto bijele, dok na kraju razvoja postaje karakteristično tamna sa svijetlim mrljama. Jaja borovog prelca su veća (dugačka 2,6-2,8 mm i široka 2mm) sa zrnatom teksturom. Njihova boja se mijenja iz zelene ili plave u sivu nakon nekoliko dana.

Potpuno razvijene gusjenice imaju tijelo dugo između 50 i 80 mm, rijetko prelaze 100 mm. Gusjenice uglavnom su crne ili tamno smeđe boje, dlakave su te na prvom i drugom torakalnom segmentu dolaze tamne nakupine dlačica. Abdomen je žut s brojnim sitnim tamno smeđim mrljama koje se smanjuju prema kraju. Svaki trbušni segment sadrži crnu oznaku okruženu nepravilnim bijelim crtama. Gusjenice imaju karakterističnu V-oblikovanu mrlju na 8. segmentu tijela. U ranijim stadijima razvoja slične su gusjenice između vrsta *Dendrolimus sibiricus* i *Dendrolimus pini*. Prezimljujuće gusjenice moguće je pronaći u listincu i tlu unutar radijusa 1 metra od stabla. Kokoni su dugi 70 mm i široki 12-15 mm

Potpuno razvijene gusjenice se kukulje u svilenom kokonu prekrivenim dlačicama koje mogu izazvati alergijsku reakciju (urtikariju) kod ljudi. Kukuljice ženki dugačke su 33-39 mm, dok su kukuljice mužjaka dugačke između 28-34 mm. Kukuljice su tamno smeđe do gotovo crne boje. Kokoni su dugački 70 mm i široki 12-15 mm što je znatno više od čahura *Dendrolimus sibiricus*.

4.5. Simptomi napada sibirskog prelca

Simptomi napada se očitiju kroz defolijaciju iglica bilja domaćina rodova *Abies spp.*, *Larix spp.*, *Pinus spp.*, i *Picea spp.* od strane gusjenica ili promjenu boje (diskoloraciju) na vrhu krošnje. Gusjenice tijekom hranjenja stvaraju izlučevine koji također ukazuju na njihovu prisutnost. Pojedina stabla mogu izdržati defolijaciju dvije ili tri godine, dok većina stabala neće izdržati tako dugo razdoblje osutosti. Sibirski prelac je primarni štetnik te napada potpuno zdrava stabla. Tada fiziološki oslabljena stabla postaju pogodna za napad sekundarnih štetnika. Također mogu se pojaviti dijelovi borovih iglica na šumskom tlu. Osim utjecaja na drveće i šume, gusjenice otpuštaju dlačice koje izazivaju urtikarije kod ljudi koji provode vrijeme u šumi. Defolijacije obično nastaju na velikim površinama te ih je moguće uočiti pomoću satelitskih snimki. Pri visokom stupnju gustoće populacije, jaja se polažu po cijelom drvetu i djelomice na tlu.

4.6. Širenje i životni ciklus

Sibirski prelac obično ima jednu generaciju unutar 2-3 kalendarske godine, ali razvojni ciklus može se skratiti ili produžiti na jednu do četiri godine. Gusjenice koje ne mogu postići potpuni razvoj ulaze u ljetnu dijapauzu sa smanjenim metabolizmom te prezimljuju drugi put. Let odraslih jedinki i odlaganje jaja odvija se od sredine lipnja do početka srpnja te se mogu pronaći tijekom cijele godine. Kada je gustoća populacije visoka, jaja se polažu po cijelom drvetu i djelomice na tlu. Razvoj jaja traje 13-22 dana. Gusjenice prolaze kroz pet do šest stadija razvoja. Prisutne su u krošnjama domaćina od kraja travnja do rujna. U rano proljeće gusjenice nakon prezimljavanja u tlu penju se na drveće i hrane, dok se ne zakukulje u svilenom kokonu. Otprilike 90% gusjenica posljednjeg stadija kukulje se na donjoj strani grana, dok se manji dio populacije kukulji na deblu stabla (8%) ili na nekom drugom mjestu (1%). Odrasle jedinke, noćne po prirodi, tijekom dana su u stanju mirovanja na kori stabala.

Odrasle jedinke su jako dobri letači, općenito su sposobne prosječno preletjeti 11 km godišnje te maksimalno 50 km godišnje. Visoke ljetne temperature i nedostatak prirodnih barijera mogli

bi povećati kapacitet širenja odraslih jedinki. Potencijalni putovi za ulazak sibirskog prelca su širenja uzrokovana ljudima te prirodno širenje koje je manje moguće. Zbog velike mogućnosti širenja, rano otkrivanje sibirskog prelca je ključno kako bi se izbjeglo njegovo širenje. Pojedini stručnjaci smatraju da bi prirodno širenje prema Europi bilo sporo ili gotovo nemoguće. S obzirom na biologiju štetnika i klimatskim uvjetima koji prevladavaju u susjednim državama prognoze predviđanja širenja navedenog štetnika govore da je sposoban brzo se širiti prema Bjelorusiji, baltičkim zemljama te s manjom vjerojatnošću prema južnoj i središnjoj Finskoj. Budući da je suzbijanje teško, najbolja strategija protiv sibirskog prelca je stroga kontrola granica uveženog drva, rasadničkog materijala i šumskog tla.

5. NADZOR SIBIRSKOG PRELCA U HRVATSKOJ

Sibirski prelac prati se svake godine u okviru programa posebnog nadzora. Prijedlog Programa nadzora za svaku godinu izrađuju HAPIH – CZB i HŠI, a odobrava ga MP – SFP. Program nadzora se prijavljuje za sufinanciranje od strane Europske komisije prema propisanom postupku. HAPIH – CZB i HŠI svake godine MP-u dostavljaju prijedlog Programa nadzora najkasnije do 31. siječnja. MP analizira i procjenjuje prijedlog te isti službeno odobrava.

Broj vizualnih pregleda, uzoraka i laboratorijskih testiranja predlažu HAPIH – CZB i HŠI. Brojeve pregleda, uzoraka i testiranja odobrava MP – SFP.

Nadležnost u provedbi vizualnih pregleda u Programu nadzora raspoređena je između provoditelja. Nadležnost je prikazana u Tablici 1.

Tablica 1. Predmet nadzora i provoditelji nadzora sibirskog prelca u Hrvatskoj.

Predmet nadzora	Nadležnost
Biljke domaćini na javnim površinama	HAPIH - CZB
Biljke domaćini u voćnjacima	HAPIH - CZB
Biljke domaćini u vrtnim centrima i rasadnicima	HAPIH - CZB
Biljke domaćini u šumama i na šumskim zemljištima	HŠI
Specijalizirani subjekti koji proizvode, unose ili uvoze biljke domaćine	DIRH - SFI
Morske luke kao mjesta ulaska pošiljaka DMP iz TZ	DIRH – SFI i Carinska uprava MINFIN
Šumski rasadnici	DIRH ŠI

6. POSTUPAK U SLUČAJU KRIZNE SITUACIJE

6.1. Uloge i odgovornosti

Uloge i odgovornosti dionika obuhvaćenih ovim kriznim planom prikazane su u Tablici 2.

Tablica 2. Uloge i odgovornosti nadležnih tijela i drugih dionika u slučaju krizne situacije u biljnom zdravlju.

Tijelo / dionik	Nadležnost / odgovornost
MP	Izrađuje, odobrava i ažurira ovaj krizni plan Organizira i koordinira odgovor na kriznu situaciju Određuje i odobrava mjere koje se poduzimaju Obavještava i izvještava Europsku komisiju Obavještava specijalizirane subjekte o nalazu i mjerama koje se poduzimaju Obavještava javnost o nalazu i mjerama koje se poduzimaju Izrađuje popis specijaliziranih subjekata kod kojih se poduzimaju krizne mjere Nalaže izradu analize rizika Određuje i uspostavlja demarkirano područje Donosi odluku o demarkiranom području Donosi akcijski plan za suzbijanje štetnog organizma u slučaju prisutnosti i nakon laboratorijske potvrde Organizira interno osposobljavanje Određuje daljnje aktivnosti koje treba poduzeti i odobrava planove
DIRH	Obavlja vizualne preglede i uzima uzorke Nalaže provedbu fitosanitarnih mjera Kontrolira provedbu fitosanitarnih mjera Obavlja nadzor u demarkiranom području Prati usklađenost specijaliziranih subjekata s posebnim mjerama Osigurava pristup prostorima, bilju i biljnim proizvodima kod specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti Izvještava MP o prisutnosti, pojavi i širenju štetnog organizma Sudjeluje u izradi akcijskog plana Provodi službene kontrole kod specijaliziranih subjekata Organizira interno osposobljavanje
HAPIH	Obavlja laboratorijske analize i testiranja bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta Obavlja vizualne preglede i uzima uzorke Pruža znanstvenu i stručnu podršku MP-u pri izradi kriznog i akcijskog plana Pruža znanstvenu i stručnu podršku MP-u pri izradi prijedloga fitosanitarnih mjera

	Razrađuje, predlaže i daje stručna mišljenja MP-u Izrađuje analizu rizika od štetnog organizma Izvještava MP i DIRH o prisutnosti, pojavi i širenju štetnog organizma Sudjeluje u stručnom usavršavanju fitosanitarnih inspektora Sudjeluje u stručnom usavršavanju djelatnika stručnih službi Sudjeluje u stručnom usavršavanju specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti
HŠI	Obavlja vizualne preglede i uzima uzorke Pružna znanstvenu i stručnu podršku MP-u pri izradi kriznog i akcijskog plana Pružna znanstvenu i stručnu podršku MP-u pri izradi prijedloga fitosanitarnih mjera Razrađuje, predlaže i daje stručna mišljenja MP-u Izrađuje analize rizika od štetnog organizma Izvještava MP i DIRH o prisutnosti, pojavi i širenju štetnog organizma Sudjeluje u stručnom usavršavanju fitosanitarnih i šumarskih inspektora Sudjeluje u stručnom usavršavanju djelatnika stručnih službi u području šumarstva Sudjeluje u stručnom usavršavanju specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti

6.2. Postupak u slučaju nalaza

U slučaju pozitivne analize kojom se potvrđuje nalaz vrste sibirskog prelca na području Republike Hrvatske, rukovoditelj laboratorija u kojem je provedena analiza o tome obavještava nadređene, usmeno i/ili e-poštom. Daljnja procedura obavještavanja nadležnih tijela odvija se po proceduri opisanoj u daljnjem tekstu.

6.3. Obavještavanje nadležnih tijela

Obavijest o nalazu sibirskog prelca šalje se e-poštom u MP – SFP, DIRH – SFI te po potrebi u HŠI ili HAPIH – CZB. Obavijest sadrži zapisnik o sakupljanju uzorka te predmetno izvješće o laboratorijskoj analizi. Obavijest šalje institucija (tijelo) u kojoj je provedena laboratorijska analiza. Obavijest se šalje u roku od najviše 48 sati nakon potvrđenog pozitivnog nalaza štetnog organizma.

Obavijest o nalazu šalje se obavezno na slijedeće adrese:

- Adresa e-pošte načelnika Sektora fitosanitarne politike;
- Adresa e-pošte rukovoditelja Službe za biljno zdravstvo;
- Adresa e-pošte načelnika Sektora za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor, DIRH;
- Adresa e-pošte fitosanitarnog inspektora odgovornog za područje na kojem je štetni organizam nađen;

- Adresa e-pošte koordinatora programa posebnog nadzora u koji je uključen nadzor sibirskog prelca.

Obavijest se prema potrebi može poslati i na druge adresate.

6.4. Obavještavanje Europske komisije

Europska komisija i države članice obavještavaju se o nalazu putem aplikacije EUROPHYT – Outbreaks. Obavijest izrađuje i šalje MP – SFP. Obavijest se šalje u roku od najviše sedam dana nakon službene dojava o pozitivnom nalazu štetnog organizma.

Obavijest se ažurira sukladno razvoju situacije, prema pravilima izvještavanja u sustavu EUROPHYT – Outbreaks. Obavijesti ažurira i šalje MP – SFP.

6.5. Obavještavanje posjednika bilja

O pozitivnom nalazu obavještava se posjednik bilja (dotični specijalizirani subjekt ili osoba koja nije specijalizirani subjekt), u roku od 48 sati nakon službene dojava o pozitivnom nalazu štetnog organizma. Obavijest šalje DIRH – SFI.

U slučaju potvrde/prisutnosti sibirskog prelca na rastućim biljkama domaćinima u šumi, javnim površinama ili vrtovima, MP SFP utvrđuje demarkirano područje koje se sastoji od:

- zaraženo područje oko svake biljke radijusa od najmanje 100 m
- sigurnosno područje široko barem 10 km od zaraženog područja

Na demarkiranom području provode se fitosanitarne mjere s ciljem iskorjenjivanja u zaraženom području i sprječavanja daljnjeg širenja sibirskog prelca (sigurnosno područje) te traženja mogućih neotkrivenih žarišta

6.6. Mjere koje se odmah provode

Na bilju, biljnom proizvodu ili drugom nadziranom predmetu odmah se provode mjere kojima se učinkovito sprječava širenje sibirskog prelca te kojima se štetni organizam učinkovito uništava. Mjere propisuje DIRH – SFI. O mjerama koje bi bilo uputno provesti DIRH – SFI može zatražiti stručno mišljenje od HAPIH – CZB-a i/ili HŠI-a.

Fitosanitarne mjere koje se odmah provode za cilj imaju učinkovito spriječiti širenje, uništiti i iskorijeniti sibirskog prelca. Mjere koje se odmah provode mogu uključiti:

1. Hitna sječa zaraženog bilja i bilja sa simptomima zaraze navedenim organizmom do razine tla, poduzimajući sve potrebne mjere opreza kako bi se spriječilo širenje štetnika
2. Sječa sveg navedenog bilja unutar polumjera od 100 m oko zaraženog bilja i pregled tog navedenog bilja u cilju otkrivanja znakova zaraze;

3. Uklanjanje, pregled i sigurno odlaganje bilja posječenog u skladu s točkama 1. i 2. poduzimajući sve potrebne mjere opreza kako bi se izbjeglo širenje štetnika tijekom i nakon sječe;

4. Budući gusjenice sibirskog prelca prezimljuju u tlu, ispod mahovine ili u sloju lišća potrebno je učiniti sljedeće:

- zabranjeno je njihovo pomicanje iz zaraženog područja
- mahovinu i lisitinac je potrebno skupiti i uništiti spaljivanjem, ako nije moguće na licu mjesta tada je potrebno materijal premjestiti pod nadzorom u odobrenu ustanovu za uništavanje
- prijevozna sredstva, strojeve i opremu (obuću) potrebno je prije napuštanja napadnutog područja temeljito pregledati
- posebno je potrebno biti oprezan u razdoblju leta leptira

5. Zabrana svakog premještanja potencijalno zaraženog materijala s područja nalaza štetnog organizma;

6. Ispitivanje izvora zaraze slijeđenjem dotičnog bilja, drva i drvenog materijala za pakiranje u najvećoj mogućoj mjeri te njihov pregled u cilju pronalaska znakova zaraze;

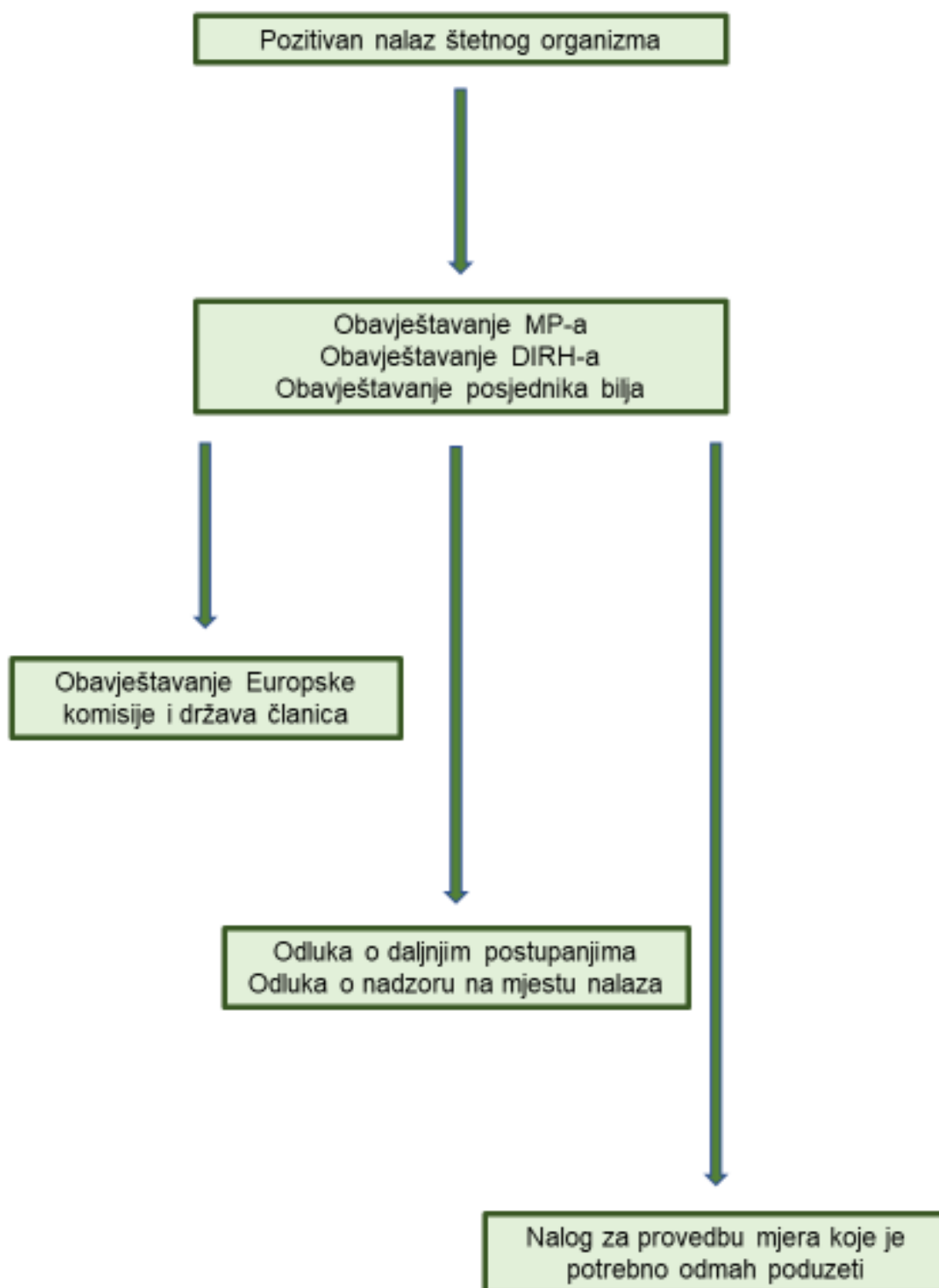
7. Zabrana sadnje novog bilja domaćina na otvorenome na području nalaza štetnog organizma; osim lovni stabala radi boljeg praćenja/monitoringa

8. Podizanje javne svijesti o prijetnji štetnog organizma i poduzetim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja

9. Sve druge mjere kojima se može doprinijeti iskorjenjivanju navedenog organizma, uzimajući u obzir ISPM br. 9 i primjenjujući integriran pristup u skladu s načelima određenima u ISPM-u br. 14.

Provedbu mjera nadzire DIRH – SFI.

Slika 1. Shematski prikaz postupaka nakon nalaza štetnog organizma (6.2. – 6.6.).

6.7. Nadzor na mjestu nalaza

Nakon pozitivnog nalaza, MP – SFP nalaže provedbu dodatnog nadzora u području u kojem je zabilježen pozitivan nalaz. Dodatni nadzor ima za cilj utvrditi:

1. Razmjere raširenosti štetnog organizma;
2. Ukoliko je moguće, porijeklo zaraze;
3. Broj biljaka domaćina u području u kojem je zabilježen pozitivan nalaz.

Način provedbe dodatnog nadzora izrađuje HAPIH – CZB i/ili HŠI, a prihvaća MP – SFP. U dodatnom nadzoru sudjeluju HAPIH – CZB i/ili HŠI, DIRH – SFI te prema potrebi MP – SFP. Ljudske, materijalne i tehničke resurse za provedbu dodatnog nadzora dužni su osigurati provoditelji iz vlastitih sredstava. Dodatni nadzor organizira se i počinje provoditi u roku od najviše dva tjedna nakon službene dojave o pozitivnom nalazu štetnog organizma. Trajanje dodatnog nadzora je vremenski različito, ovisno o situaciji. Trajanje predlažu HAPIH – CZB i/ili HŠI.

U okviru dodatnog nadzora bilježi se slijedeće:

- (a) broj i lokacije otkrića prisutnosti sibirskog prelca, uključujući karte generirane u aplikaciji MOBIDI – PEST ili drugim prikladnim geolokacijskim alatom;
- (b) broj i lokacije biljaka domaćina koje pokazuju simptome, uključujući karte generirane u aplikaciji MOBIDI – PEST ili drugim prikladnim geolokacijskim alatom;
- (c) broj i lokacije biljaka domaćina, uključujući karte generirane u aplikaciji MOBIDI – PEST ili drugim prikladnim geolokacijskim alatom;

O dodatnom nadzoru sastavlja se izvješće koje se dostavlja u MP – SFP i DIRH – SFI u roku od najviše dva tjedna nakon rezultata posljednje laboratorijske analize uzorka sakupljenog u okviru dodatnog nadzora.

6.8. Obavješćavanje javnosti

Obavješćavanje javnosti provodi se kroz objave i obavijesti na mrežnim stranicama nadležnih tijela. Objave uključuju obavijesti o nalazu štetnog organizma i mjerama koje se provode i koje su obavezne za provedbu, zaduženjima, aktualnoj situaciji i drugim temama vezanima uz nalaz štetnog organizma. Cilj je postići da što više ljudi budu svjesni postojećeg rizika i kako bi se postigao propisani cilj, iskorjenjivanje sibirskog prelca te time spriječile ekološke i gospodarske štete koje mogu nastati u voćnjacima, šumama, parkovima i drugom javnom zelenilu.

Objave uključuju i objave relevantnih akata i dokumenata, poput odluke o demarkiranim područjima, naredbe o suzbijanju štetnog organizma, akcijskog plana, edukativnih i drugih materijala. Objave se objavljuju na:

1. Internet stranici Ministarstva poljoprivrede (<https://poljoprivreda.gov.hr/>);
2. Internet stranici Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (<https://www.hapih.hr/>);
3. Internet stranici Hrvatskog šumarskog instituta (<https://www.sumins.hr/>);

4. Internet stranici Hrvatskih šuma (<https://www.hrsume.hr/index.php/hr/>);

5. Internet stranici Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede (<https://www.savjetodavna.hr>).

Za objavu materijala na dotičnim internet stranicama zadužene su odgovorne osobe dotičnih institucija (tijela).

Osim objavama na internet stranicama, obavještavanje javnosti provodi se kroz druge pisane i telekomunikacijske medije, sukladno potrebi, prilikama, mogućnostima i interesu.

6.9. Obavještavanje specijaliziranih subjekata

Specijalizirani subjekti obavještavaju se na isti način kao što se obavještava javnost, kako je prethodno opisano.

Specijalizirani subjekti kod kojih sibirskog prelca predstavlja rizik obavještavaju se o nalazu štetnog organizma zasebno, putem e-pošte. Obavijest šalje MP – SFP. Popis specijaliziranih subjekata s rizikom izrađuje se na temelju Službenog registra specijaliziranih subjekata. Popis izrađuje MP – SFP. Popis se izrađuje u roku o najviše mjesec dana nakon službene dojava o pozitivnom nalazu štetnog organizma.

Popis se dijeli s HAPIH – CZB-om, HŠI-om i DIRH – SFI-om. Nadzor specijaliziranih subjekata s rizikom provodi se sukladno predmetnom akcijskom planu i/ili programu posebnog nadzora za tekuću ili slijedeću godinu i/ili programu službenih kontrola za tekuću ili iduću godinu.

6.10. Analiza rizika

U slučaju nalaza štetnog organizma, MP – SFP može zatražiti izradu procjene rizika od dotičnog štetnog organizma za područje Republike Hrvatske. Procjenu rizika izrađuje HAPIH – CZB, uz sudjelovanje HŠI-a u specifičnim pitanjima vezanima uz šume i šumarstvo. Procjena rizika izrađuje se u roku od najviše dva mjeseca nakon naloga MP – SFP-a.

6.11. Uspostava demarkiranog područja

U slučaju nalaza štetnog organizma, MP – SFP odlučuje o hoće li se uspostaviti demarkirano područje. Odluka o uspostavi demarkiranog područja donosi se u roku od najviše mjesec dana nakon što je pozitivan nalaz dostavljen MP – SFP-u. Odluka o uspostavi demarkiranog područja može biti slijedeća:

1. Uspostavlja se demarkirano područje
2. Ne uspostavlja se demarkirano područje

Stručno mišljenje o potrebi uspostavljanja demarkiranog područja MP – SFP može zatražiti od HAPIH – CZB-a i/ili HŠI-a.

Demarkirano područje obuhvaća područje u kojem je otkrivena prisutnost sibirskog prelca („zaraženo područje”), i područje koje okružuje zaraženo područje („sigurnosno područje”).

Zaraženo područje obuhvaća područje polumjera 100 m od krajnjih točaka pozitivnih nalaza štetnog organizma. Na temelju krajnjih točaka derivira se kružnica. Zaraženo područje može biti i drugačijeg oblika, ovisno o situaciji. Zaraženo područje može obuhvaćati i administrativnu jedinicu. O prijedlogu veličine i forme zaraženog područja MP – SFP može zatražiti stručno mišljenje od HAPIH – CZB-a i/ili HŠI-a.

Sigurnosno područje široko je od 10 km u polumjeru od granice zaraženog područja. Sigurnosno područje može biti različitog oblika, ovisno o situaciji. O prijedlogu veličine i forme sigurnosnog područja MP – SFP može zatražiti stručno mišljenje od HAPIH – CZB-a i/ili HŠI-a.

6.12. Određivanje i izrada demarkiranog područja

Nacrt demarkiranog područja izrađuje MP – SFP korištenjem aplikacije MOBIDI – PEST i drugih alata po potrebi. Nacrt demarkiranog područja izrađuje se u roku od najviše mjesec dana od posljednje obavijesti o pozitivnom nalazu štetnog organizma tijekom nadzora na mjestu nalaza. Nacrt demarkiranog područja prihvaća MP – SFP.

6.13. Odluka o određivanju demarkiranih područja

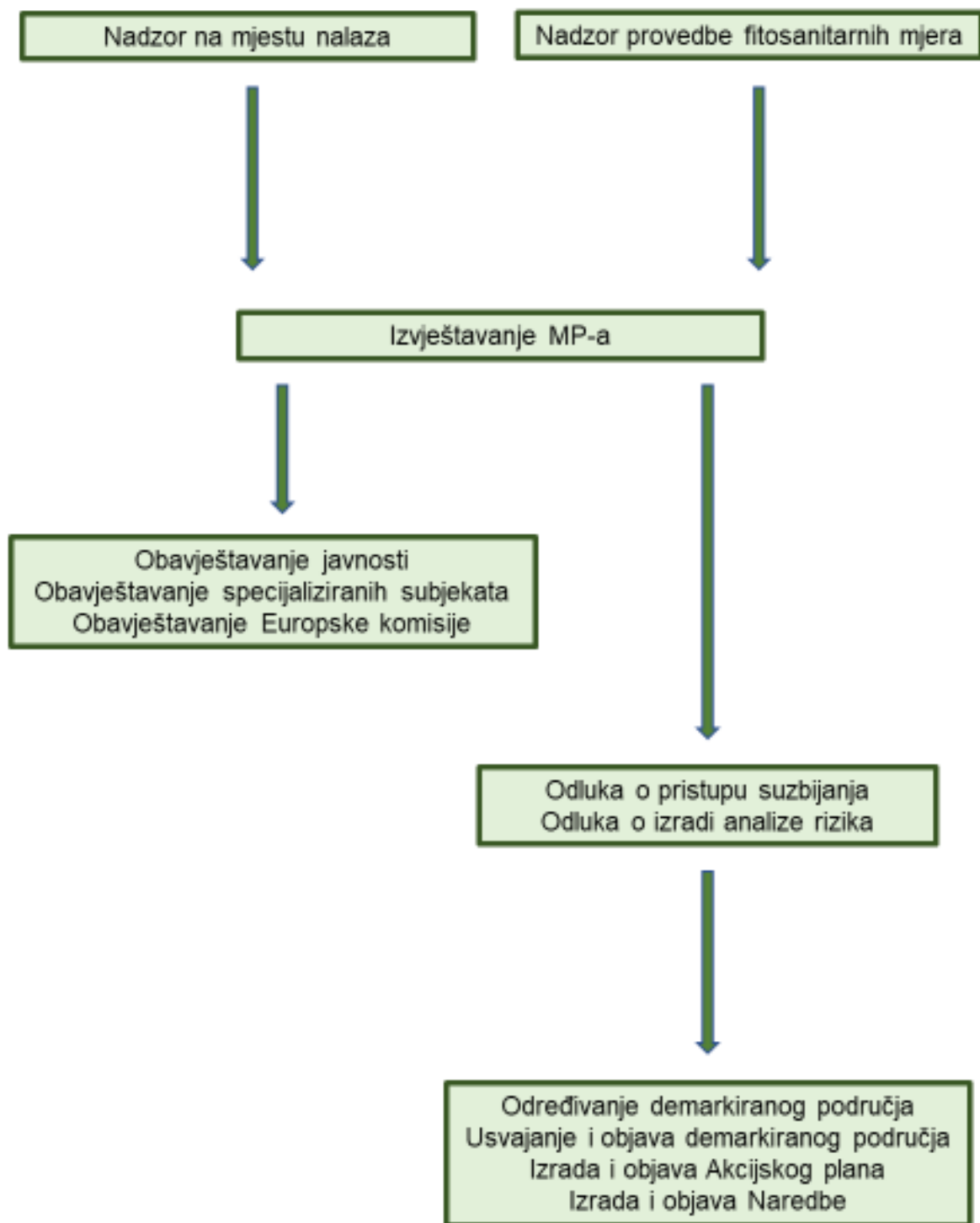
Nakon prihvaćanja nacrt demarkiranih područja, pokreće se postupak izrade i objave Odluke o određivanju demarkiranih područja. Karte su sastavni dio Odluke. Postupak pokreće MP – SFP. Odluku potpisuje ministar nadležan za poljoprivredu, a ista se objavljuje u Narodnim novinama. Odluka se donosi u roku od najviše tri mjeseca nakon prihvaćanja nacrt demarkiranih područja.

6.14. Donošenje akcijskog plana

Na temelju Zakona donosi se akcijski plan za iskorjenjivanje (sprječavanje širenja) i suzbijanje sibirskog prelca. Postupak pokreće MP – SFP. Akcijski plan izrađuje se sukladno važećoj proceduri izrade operativnih dokumenata. Strukturu i sadržaj akcijskog plana određuje MP – SFP. Akcijski plan se donosi u roku od najviše šest mjeseci nakon prihvaćanja nacrt demarkiranih područja.

6.15. Oporavak

Mjesto se može smatrati oporavljenim od izbijanja i prisutnosti sibirskog prelca ako nakon četiri godine istraživanja i praćenja nema znakova i laboratorijske potvrde prisutnosti iste.

Slika 2. Shematski prikaz postupaka nakon nadzora na mjestu nalaza štetnog organizma (6.7. – 6.14.).

6.16. Osposobljavanje osoblja nadležnih tijela i specijaliziranih subjekata

Osposobljavanje osoblja nadležnih tijela MP-SFP-a i DIRH-a obavljaju HAPIH. Osposobljavanje specijaliziranih subjekata obavlja HAPIH i HŠI. Osposobljavanje MP-SFP-a provodi se u vidu prezentacije. Osposobljavanje DIRH-a provodi se prezentacijom i/ili terenskom demonstracijom, prema zahtjevu DIRH-a.

Osposobljavanje specijaliziranih subjekata provodi se izradom brošure i/ili letka i/ili plakata. Brošuru izrađuju HAPIH i/ili HŠI. Brošura se izrađuje u roku od najviše tri mjeseca nakon potvrđenog pozitivnog nalaza štetnog organizma.

Brošura se dijeli specijaliziranim subjektima, kao i drugim fizičkim i pravnim osobama prema potrebi.

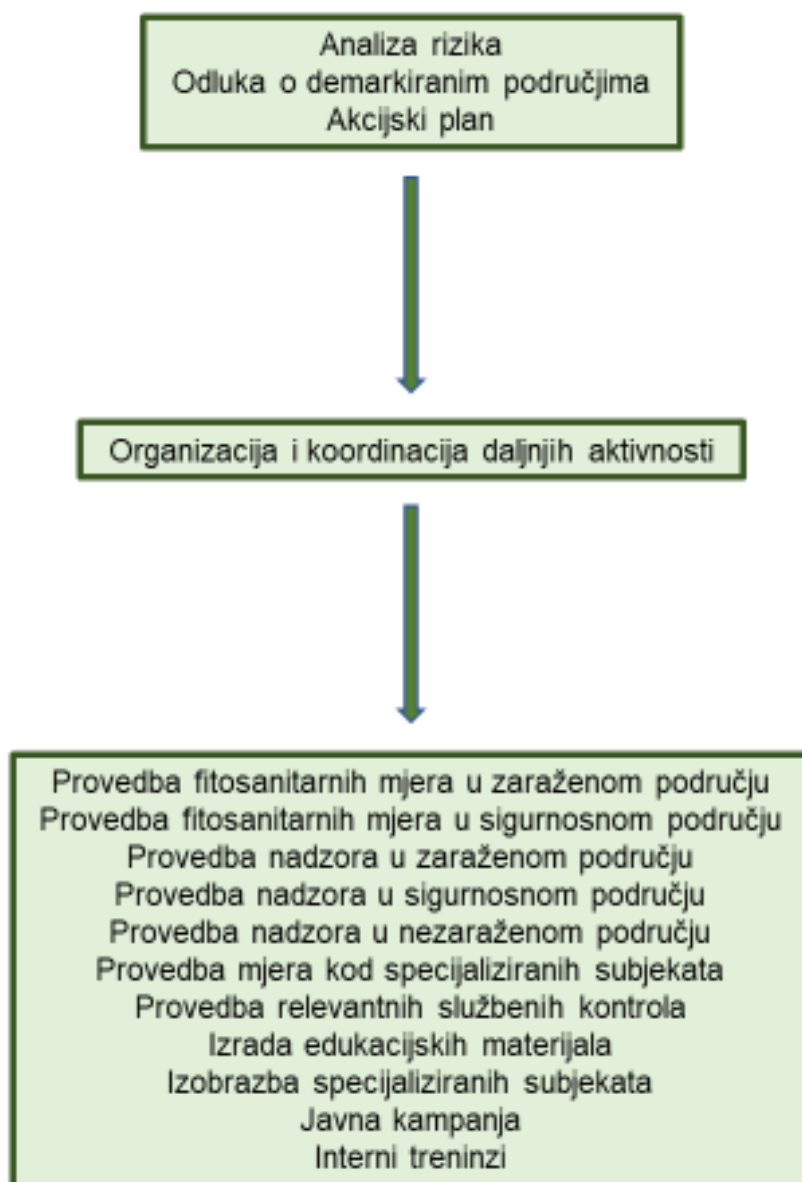
6.17. Daljnji postupak

Daljnji postupci nakon nalaza sibirskog prelca definira se akcijskim planom te drugim redovnim aktivnostima u području fitosanitarne politike i biljnog zdravstva (programi posebnog nadzora). Daljnji postupci izvan su predmeta ovog kriznog plana. Daljnji postupci koji se definiraju su, između ostaloga:

1. Opći cilj postupanja sa štetnim organizmom (iskorjenjivanje ili sprječavanje širenja);
2. Tehnička izvedba fitosanitarnih mjera;
3. Aranžmani za podmirenje troškova fitosanitarnih mjera;
4. Kontrola provedbe fitosanitarnih mjera;
4. Plan posebnog nadzora nad sibirskim prelcom u narednoj sezoni;
5. Plan nadzora zaraženog područja;
6. Plan nadzora sigurnosnog područja;
7. Ograničenja i fitosanitarna kontrola specijaliziranih subjekata;
8. Službene kontrole kod specijaliziranih subjekata.

Daljnje postupke odobrava MP – SFP, a pri njihovom planiranju sudjeluju sva nadležna tijela, sukladno ulozi i propisima u području poljoprivrede, šumarstva, biljnoga zdravstva i službenih kontrola.

Daljnji postupci izvan su predmeta primjene ovog kriznog plana.

Slika 3. Shematski prikaz postupaka u razdoblju nakon usvajanja akcijskog plana i odluke o demarkiranim područjima (6.16. – 6.17.).

7. PRISTUP NADLEŽNIH TIJELA PROSTORIMA U KOJIMA SE PROVODE AKTIVNOSTI

U skladu sa Zakonom, DIRH – SFI je nadležno tijelo koje ima pravo pristupiti prostorima specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti, bez ograničenja. Fitosanitarni inspektor ima prava i ovlasti u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu pristupiti bilju, biljnim proizvodima i drugim predmetima na mjestima gdje se oni proizvode, uzgajaju, umnožavaju, održavaju, premještaju na području Republike Hrvatske, stavljaju na raspolaganje na tržištu, pohranjuju, prikupljaju, otpremaju ili prerađuju

8. LABORATORIJE

Laboratorijske analize bilja, biljnih proizvoda ili drugih predmeta na prisutnost sibirskog prelca obavljaju se u HAPIH-u. Testiranje se obavlja sukladno međunarodno prihvaćenim protokolima i dobroj laboratorijskoj praksi. U HAPIH-u, kao nacionalnom referentnom laboratoriju za biljno zdravlje, testiranje se provodi sukladno politici kvalitete prema normi ISO 17025.

U skladu s odredbama Zakona za obavljanje pojedinih poslova u kontekstu nalaza sibirskog prelca, ministar nadležan za poljoprivredu i glavni državni inspektor mogu za obavljanje određenih zadaća iz djelokruga MP-a ili DIRH-a ovlastiti i druge pravne osobe s javnim ovlastima, koje imaju status proračunskog korisnika državnoga proračuna. Takvo ovlašćivanje može se odnositi i na laboratorijsko testiranje.

9. FINANCIRANJE

Sve aktivnosti i službene mjere koje se provode kako je predviđeno ovim kriznim planom financiraju se iz proračuna, sa stavke (A401098 Provedba hitnih fitosanitarnih mjera.). MP – SFP osigurava da su na predmetnoj proračunskoj stavci osigurana sredstva dostatna za provedbu svih potrebnih aktivnosti.

Financiranje (pokrivanje troškova) svih aktivnosti i mjera predviđenih ovim kriznim planom, prema dionicima, prikazano je u Tablici 3.

Tablica 3. Financiranje aktivnosti u okviru kriznog plana

Aktivnost	Financiranje (pokrivanje troškova)
Upravljanje kriznom situacijom	MP
Fitosanitarne mjere koje se odmah provode	Specijalizirani subjekti Osobe koje nisu specijalizirani subjekti (posjednici bilja)
Vizualni pregledi i uzimanje uzoraka	HAPIH HŠI DIRH
Laboratorijske analize	HAPIH

Izrada brošure / plakata / letka	HAPIH HŠI
----------------------------------	--------------

10. RESURSI

MP – SFP osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

DIRH – SFI/ŠI osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

HAPIH, CZB osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

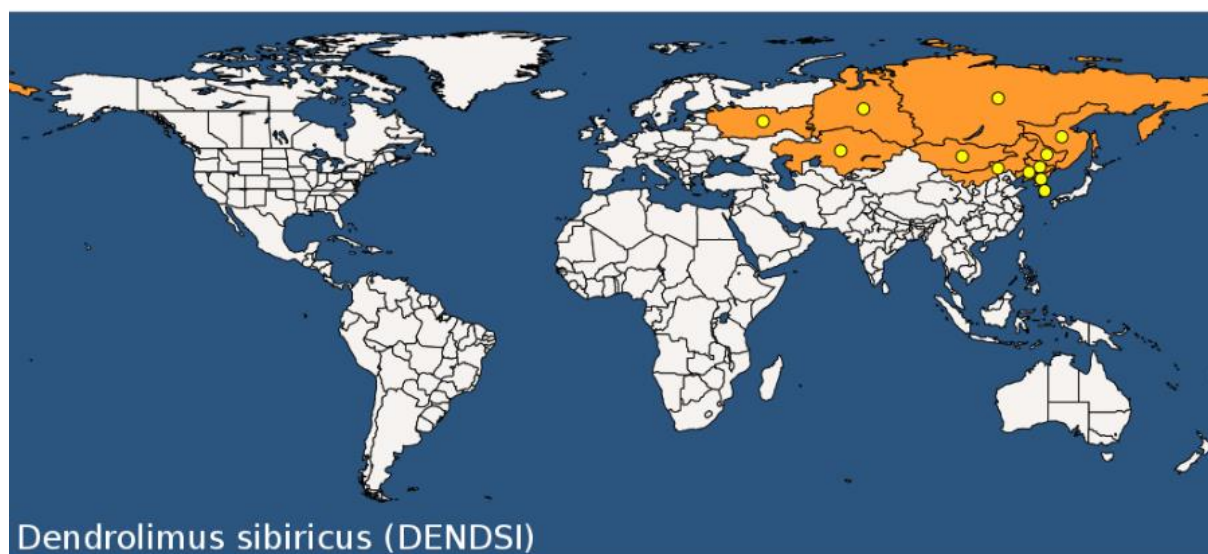
HŠI osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

11. PRILOZI

PRILOG I. Biljke domaćini štetnog organizma *Dendrolimus sibiricus*.

Abies alba
Abies grandis
Abies nephrolepis
Abies nordmanniana
Abies sibirica
Cedrus atlantica
Larix decidua
Larix gmelinii
Larix sibirica
Picea abies
Picea jezoensis
Picea koraiensis
Picea obovata
Picea sitchensis
Picea koraiensis
Pinus nigra
Pinus sibirica
Pinus strobus
Pinus sylvestris
Pseudotsuga menziesii
Tsuga canadensis

PRILOG II. Rasprostranjenost štetnog organizma *Dendrolimus sibiricus*.

Slika 4. Rasprostranjenost štetnog organizma *Dendrolimus sibiricus* u svijetu.

Države u kojima je štetni organizam prisutan: Kina, Mongolija, Sjeverna Koreja, Južna Koreja, Rusija, Kazahstan,

Prisutnost štetnog organizma u Europskoj uniji:

Štetni organizam *Dendrolimus sibiricus* nije prisutan u Republici Hrvatskoj i na području EU.

PRILOG III. Metodologija uzimanja uzoraka.

III – 1. Pregledi i uzimanje uzoraka za *Dendrolimus sibiricus*

Tablica 4. Oprema potrebna za uzimanje uzoraka

-
- „zip-lock“ polietilenske vrećice, prozirne (zapremina 3 ili 5 L)
  - lovka (delta, tetra, Variotrap, green funnel traps, ljepljive ploče)
  - žica ili špaga za vezanje lovke (izborna)
  - mamac (atraktant) (izborna)
  - mrežasto cjedilo (izborna)
  - vodootporni flomaster
  - voćarske škare (veće)
  - pila
  - posudica („falcon“ tubica ili slična prikladna)
  - 95 %-tni etilni alkohol
  - pinceta
-

Uzorak se uzima tijekom vizualnih pregleda.

Uzorak može činiti imago ili ličinka koji morfološki nalikuju štetnom organizmu. Uzorak mogu činiti i biljka ili biljni dijelovi na kojima se uoče simptomi koji upućuju na mogućnost prisustva štetnog organizma *D. sibiricus*.

III – 1.1. Ulov kao uzorak

Najčešće korištene lovke su delta, tetra, funnel i variotrap koji sadrže atraktante. Lovke moraju biti dovoljno velike za ulov vrsta iz roda *Lepidoptera*. Osim navedenih lovki još se mogu koristiti priručne lovke izrađene od kartonske ambalaže od mlijeka. Lovke treba postaviti na visinu 1,5-2 m na grane ili deblo odgovarajućih domaćina. Funnel tip lovke su gotovo selektivne te privlače samo vrste iz roda *Lepidoptera* stoga se preporuča njihovo korištenje. Minimalna udaljenost između dvije lovke je 100 m. Najučinkovitiji atraktanti su mješavina 1:1 (Z,E)-5,7-Dodecadienal (Z5, E7-12:Ald) i (Z,E)-5,7-Dodecadien-1-ol (Z5, E7-12:OH). Navedeni atraktant privlači vrste *D. sibiricus* i *D. pini*. Njihova učinkovitost značajno opada nakon dva tjedna na otvorenom zraku. Atraktanti stoga trebaju biti zamijenjeni najkasnije nakon četiri tjedna. Kada se odrasle jedinke uhvate žive moguće je koristiti alkohol koji će ih prvo omamiti, a zatim ubiti te se tada može pristupiti detaljnijoj morfološkoj analizi. Ulovljene jedinke se izdvajaju i spremaju u epruvetu ili posudicu s alkoholom. Na njih se vodootpornim flomasterom naznači oznaka uzorka i datum uzimanja uzorka.

Slika 5. Ljepljive ploče za praćenje *Lepidoptera*

Slika 5. Feromonska lovka (Funnel Trap) za praćenje štetnog organizma *Dendrolimus sibiricus* postavljena u šumi

III – 1.2. Biljni dijelovi ili kukci kao uzorak

Uzorak mogu činiti i biljka ili biljni dijelovi na kojima se uoče simptomi koji upućuju na mogućnost prisustva štetnog organizma *D. sibiricus*. Uzorak se uzima ručno. U slučaju uzimanja uzoraka biljke ili biljnih dijelova koriste se teleskopske škare ili pila.

Jaja *Dendrolimus sibiricus* moguće je uočiti sredinom lipnja do kraja srpnja. Jaja su obično grupirana u lancima ili skupinama na iglicama i grančicama u donjem dijelu krošnje na domaćinima.

Gusjenice koje se hrane ili dijavauziraju nalazimo krajem travnja do sredine rujna. Gusjenice se nalaze na grančicama u krošnji. Preporučene radnje kod pregledavanja vršnih dijelova krošnje su vizualni pregledi pomoću dvogleda i uzimanje uzoraka vršnih grana.

Migracija gusjenica se događa tijekom ranog proljeća i kasne jeseni. Postavljanje ljepljivih prstenova u razini očiju mogu pomoći oko praćenja.

Gusjenice prezimljavaju od kraja rujna do sredine travnja te mogu biti prisutne u listincu ili tlu ispod stabla. Uzorkovanje listinca i tla radijusa 1m od stabla koristi se za detekciju, iako ova metoda može biti manje pouzdana pri niskoj gustoći populacije.

Kukuljice i kokoni obično se nalaze na donjoj strani grane u krošnji stabla tijekom lipnja. Vizualni pregled ili rezanje grana škarama s produženom ručkom su preporučeni postupci za uzorkovanje i detekciju.

Odrasle jedinke nalazimo tijekom lipnja i srpnja, mužjake nalazimo u blizini ili na odgovarajućim domaćinima na visini od 1,5-2 m. Postavljanje feromonskih lovki je učinkovit način za njihovo praćenje te se stoga tada postavljaju feromonske lovke. Vizualni pregledi bez lovki mogu se obavljati od svibnja do početka listopada (Tablica 5.).

Tablica 5. Optimalno razdoblje za vizualne pregleda i uzimanje uzoraka za analizu na prisutnost *Dendrolimus sibiricus*.

Štetni organizam	mjesec											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
<i>Dendrolimus sibiricus</i> (lovke)												
<i>Dendrolimus sibiricus</i> (biljni dijelovi i kukci)												

III – 3. Transport uzorka, prijem uzorka i laboratorijske analize

Uzorci se u laboratorij dostavljaju na način kako je propisano relevantnim radnim uputama, u praktično najkraćem mogućem roku. Svaki uzorak popraćen je odgovarajućim zapisnikom. Prijem uzoraka u laboratorij odvija se prema relevantnoj internoj proceduri. Ovlašteno osoblje laboratorija kontrolira kakvoću uzorka. U slučaju neprikladnosti uzorka za analizu, ovlaštena osoba u laboratoriju e-poštom obavještava osobu koja je uzorak uzela o nesukladnosti.

Laboratorijske analize provode se u skladu s relevantnim dijagnostičkim protokolom.

Rezultati laboratorijskih analiza šalju se nadležnim tijelima e-poštom najkasnije u roku od 48 sati nakon završetka analize.

PRILOG IV. Simptomi napada sibirskog prelca.

Slika 6. Odrasli oblik mužjaka (imago) *Dendrolimus sibiricus*

Slika 7. Odrasli oblik ženke (imago) *Dendrolimus sibiricus*

Slika 7. Kopulacija mužjaka i ženke (imago) *Dendrolimus sibiricus*

Slika 8. Jajna legla *Dendrolimus sibiricus*

Slika 9. Mlada gusjenica *Dendrolimus sibiricus*

Slika 10. Stara gusjenica *Dendrolimus sibiricus*

Dendrolimus sibiricus (DENDSI) - <https://gd.eppo.int>

Slika 11. Migrirajuće gusjenice *Dendrolimus sibiricus*

Dendrolimus sibiricus (DENDSI) - <https://gd.eppo.int>

Slika 11. Kukuljica *Dendrolimus sibiricus*

Dendrolimus sibiricus (DENDSI) - <https://gd.eppo.int>

Slika 12. Kokon na bijelom boru *Dendrolimus sibiricus*

Dendrolimus sibiricus (DENDSI) - <https://gd.eppo.int>

Slika 12. Defolijacija ariševih stabala

PRILOG VI. Kontakti nadležnih tijela.

Ministarstvo poljoprivrede – Uprava za poljoprivredno zemljište, biljnu proizvodnju i tržište

Pozicija	Djelatnik	E-pošta
Ravnateljica Uprave	Sandra Zokić	sandra.zokic@mps.hr
Viši savjetnik specijalist	Sandra Andrlić	sandra.andrlic@mps.hr
Načelnik Sektora fitosanitarne politike	Ivica Delić	ivica.delic@mps.hr
Voditelj Službe za biljno zdravstvo	Tomislav Petrović	tomislav.petrovic@mps.hr
Voditelj Odjela za biljno zdravstvo	Marijana Kelava	marijana.kelava@mps.hr

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu – Centar za zaštitu bilja

Pozicija	Djelatnik	E-pošta
Voditeljica Centra	Zdravka Sever	zdravka.sever@hapih.hr
Voditeljica Odjela za biljno zdravstvo	Maja Novak	maja.novak@hapih.hr
Voditelj Odjela za dijagnostiku i analitiku	Ivan Poje	ivan.poje@hapih.hr
Voditelj Odsjeka za karantenu	Goran Ivčan	goran.ivancan@hapih.hr

Hrvatski šumarski institut

Pozicija	Djelatnik	E-pošta
Ravnateljica	Sanja Perić	sanjap@sumins.hr
Predstojnica Zavoda za zaštitu šuma i lovno gospodarstvo	Dinka Matošević	dinkam@sumins.hr
Koordinator Programa posebnog nadzora	Nikola Zorić	nikolaz@sumins.hr

Državni inspektorat Republike Hrvatske – Sektor za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor

Djelatnik	E-pošta	Telefon
Babun Mario	mario.babun@dirh.hr fitoinspekcija.porec@dirh.hr	099/8156 262
Bakula Damir	damir.bakula@dirh.hr	099/8156 246

	fitoinspekcija.vukovar@dirh.hr	
--	--	--

Bilušić Nikica	nikica.bilusic@dirh.hr fitoinspekcija.zadar@dirh.hr	099/2271 602
Carić Leo	leo.caric@dirh.hr fitoinspekcija.split@dirh.hr	099/8156 279
Čegelj Srećko	srecko.cegelj@dirh.hr fitoinspekcija.varazdin@dirh.hr	099/8156 203
Gregurec-Tomiša Irena	irena.gregurectomisa@dirh.hr fitoinspekcija.koprivnica@dirh.hr	099/8156 213
Knez Jelena	jelena.knez@dirh.hr fitoinspekcija.varazdin@dirh.hr	099/8156 306
Kovačev-Matijević Slavica	slavica.kovacevmatijevic@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/8156 239
Lovrec Gordana	gordana.lovrec@dirh.hr fitoinspekcija.varazdin@dirh.hr	099/3647 452
Milas Miroslav	miroslav.milas@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/8156 241
Miličić Siniša	sinisa.milicic@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/8156 251
Munder Mladen	mladen.munder@dirh.hr fitoinspekcija.porec@dirh.hr	099/8156 265
Murk-Burčul Danijela	danijela.murk-burcul@dirh.hr fitoinspekcija.zadar@dirh.hr	099/8156 285
Puhalo Biserka	biserka.puhalo@dirh.hr fitoinspekcija.koprivnica@dirh.hr	099/8156 214
Rack Kristian	kristian.rack@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/2439 043
Vidović Vesna	vesna.vidovic@dirh.hr fitoinspekcija.krapina@dirh.hr	099/2439 041
Vidović Zvonimir	zvonimir.vidovic@dirh.hr	099/8156 249

	<u>fitoinspekcija.zadar@dirh.hr</u>	
--	---	--